

## ІННОВАЦІЙНА РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

*Анотація.* В роботі розглянуто інноваційну регіоналізацію як ключовий чинник сталого розвитку регіонів у період воєнного конфлікту. Проаналізовано вплив війни на процеси інноваційного розвитку регіонів та визначено основні напрямки регіоналізації для забезпечення стійкості та подальшого зростання країни.

**Ключові слова:** інновації, інноваційний розвиток, регіоналізація, технології, конкурентоспроможність.

### INNOVATIVE REGIONALIZATION IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

*Abstract.* Innovative regionalization is considered as a key factor in the sustainable development of regions in the period of military conflict. The influence of the war on the processes of innovative development of the regions was analyzed and the main directions of regionalization to ensure stability and further growth of the country were determined.

**Keywords:** innovations, innovative development, regionalization, technologies, competitiveness.

Війна накладає серйозні обмеження на всі сфери життя не тільки індивіда, а й економіки та інноваційного розвитку країни. Однак, саме під час складних періодів зароджуються та відкриваються нові шляхи для перетворення обмежень на можливості, пошуку нестандартних рішень, що призведуть до подальшого розвитку. Інноваційна регіоналізація виступає одним із дієвих інструментів у забезпеченні стабільності та розквіту регіонів країни в умовах воєнного конфлікту.

У науковому колі процес регіоналізації розглядають на противагу глобалізації, яка спрямована на зменшення меж та об'єднання світу в єдину економічну, політичну та культурну систему. У цьому контексті регіоналізація вбачається як реакція на глобалізацію, коли регіони або країни зосереджуються на розвитку власних економічних, соціокультурних та політичних ідентичностей, або намагаються зберегти свою автономію в умовах глобалізаційних тенденцій. Однак варто зауважити, що регіоналізація, водночас, може доповнювати глобалізацію, створюючи внутрішні об'єднання та групи, що спільно взаємодіють на міжнародній арені для більшого впливу у глобальних справах та вирішенню спільних проблем.

Кембриджський словник трактує поняття регіоналізації як «спосіб, у який територія світу, що містить кілька країн, стає більш економічно чи політично важливою, ніж окремі країни в цій зоні» [1].

На думку українських науковців, регіоналізацію варто розглядати не тільки як поділ територій на регіони, а й як процес реорганізації владних повноважень, делегування функцій з національного рівня на регіональний та формування нових інституційних структур, відповідно до зміненої ролі регіону [2, с. 18]. Узагальнюючи можна визначити регіоналізацію як процес організації території або групування областей, регіонів чи країн за певними критеріями, що спрямований на забезпечення ефективного управління територією, підвищення економічного розвитку, політичної стабільності та соціального благополуччя.

Інноваційна регіоналізація, незважаючи на складнощі, відкриває широкі перспективи для розвитку регіонів в умовах воєнного стану. За допомогою правильної стратегії та підтримки з боку держави, влади та місцевих громад можна забезпечити стійкий економічний розвиток та зберегти конкурентоспроможність регіону навіть у найважчих умовах.

На прикладі України можна побачити, що інноваційний розвиток у країні відбувається досить нерівномірно. Загалом у 2023 році Україна посіла 55 місце з 132 у Global Innovation Index [3, с. 19]. Найбільш інноваційними регіонами (за виключенням окупованих територій) з 2018 по 2020 рік за кількістю інноваційно активних підприємств були: м. Київ (331), Харківська (240), Дніпропетровська (230), Львівська (176), Запорізька (160) області. Аутсайдерами рейтингу виявилися наступні області: Херсонська (30), Чернівецька (31), Житомирська (32), Волинська (34), Кіровоградська (40) [4, с. 106]. Відповідний розподіл відображає ситуацію, де інноваційний потенціал концентрується переважно у великих містах та промислово-розвинених регіонах, в той час як інші області залишаються менш

активними у цьому аспекті. Зокрема, міста-лідери, такі як Київ, Харків та Дніпро, мають потужнішу інноваційну інфраструктуру, велику кількість науково-дослідних установ, національних та іноземних технологічних компаній і вищих навчальних закладів, що сприяє активному інноваційному розвитку. У той же час, інші регіони стикаються з обмеженим доступом до інноваційних ресурсів, недостатньою розвиненістю інфраструктури, що призводить до економічної відсталості. На жаль, Укрстат не надає більш актуальної статистичної інформації на сьогодні через війну, але, очевидно, можна стверджувати, що достатня частина інноваційних підприємств на сході країни постраждала та продовжує потерпати від масованих обстрілів з країни-агресора.

Для стимулювання більш рівномірного інноваційного розвитку, необхідно приділити увагу регіональним ініціативам, стратегіям та програмам, які сприятимуть розвитку інноваційного потенціалу у відсталих регіонах. Зокрема варто зосередити зусилля на:

*Створення інноваційних кластерів:* кооперація бізнесу і підприємств, дослідницьких установ та університетів у кластери для обміну знаннями та ресурсами, що призведе до виникнення нових ідей та інноваційних проєктів.

*Розвиток військових інновацій:* забезпечення безпеки та захисту національних інтересів в умовах воєнного стану, зокрема виробництво та покращення безпілотних технологій, розробка військової техніки, кіберзахист, тощо.

*Інвестування в людський капітал:* війна підтвердила, що людина та її знання є найбільшим скарбом, тому варто розвивати програми підвищення кваліфікації та навчання для місцевого населення з метою забезпечення кадрових ресурсів.

*Підтримка стартапів та інноваційних підприємств:* національна бізнес складова переживає скрутні часи в умовах війни, тому державі варто забезпечити доступу до фінансових ресурсів (гранти, кредити під низький відсоток або стартап-інкубатори), розробити систему надання податкових пільг, залучення зовнішніх джерел фінансування шляхом співпраці з міжнародними партнерами, для стабілізації та зміцнювання конкурентоспроможності регіонів.

Варто розуміти, що в умовах воєнного конфлікту, інноваційна регіоналізація може зіткнутися з перешкодами, зокрема:

- Воєнний стан. Постійні обстріли, руйнування інфраструктури створюють невизначеність та ризики для бізнесу та інвесторів, що призводить до мінімізації інвестицій у регіон.
- Бюрократизація. Складні і незрозумілі адміністративні процедури та відсутність прозорих правил уповільнюють та унеможливають реалізацію інноваційних проєктів, а також знижують інтерес потенційних інвесторів.
- Міграція. Відтік мізків з регіонів та країни під час війни, призвести до втрати кваліфікованої робочої сили, талантів та унеможливає генерування інновацій.
- Обмежена фінансова підтримка: Відсутність інвестицій та фінансових ресурсів перешкоджає розвитку інноваційної діяльності та обмежує доступ до нових технологій.

Таким чином, інноваційна регіоналізація в умовах воєнного стану постає невід'ємною складовою стратегії відновлення та розвитку регіонів. Шляхом стимулювання новаторських ідей та сприяння співпраці між різними секторами суспільства, регіоналізація забезпечує стійкий розвиток та здатна мінімізувати виклики, які виникли під час воєнного стану.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Cambridge Dictionary. Regionalization. Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/regionalization> (дата звернення: 26.02.2024).
2. Топчієв О., Мальчикова Д., Яворська В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Топчієв.pdf> (дата звернення: 26.02.2024).
3. The World Intellectual Property Organization. Global Innovation Index 2023. Geneva, 2023. 253 с. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf> (дата звернення: 26.02.2024).
4. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні» 2020. Київ : Держ. служба статистики України, 2021. URL: [https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat\\_u/2021/zb/10/zb\\_Nauka\\_2020.pdf](https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/10/zb_Nauka_2020.pdf) (дата звернення: 21.03.2023).

***Палієнко Тетяна Петрівна***, аспірантка, старша викладачка кафедри економічної теорії, факультет економічних наук, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Київ, e-mail: [t.paliienko@ukma.edu.ua](mailto:t.paliienko@ukma.edu.ua)

***Paliienko Tetiana***, postgraduate student, Senior Instructor of the Department of Economics, Faculty of Economic Sciences, National University of «Kyiv-Mohyla Academy», Kyiv, e-mail: [t.paliienko@ukma.edu.ua](mailto:t.paliienko@ukma.edu.ua)